

Vzlety a pády Lecha Wałęsy

27.října 2005 Anna Matušková

Elektrikář z Leninových loděnic, zakladatel Solidarity, nositel Nobelovy ceny (1983). První prezident svobodného Polska (1990-1995). Symbol boje proti komunismu, nesvobodě a útlaku.

Lech Wałęsa se narodil 29. září 1943 v Popowu v Polsku. V raném dětství mu zemřel otec a Lech tak vyrůstal v nelehkých podmínkách, od dětství musel těžce pracovat. Vzdělání ukončil rychle bez oslňujících výkonů, dále se živil jako automechanik. Přelomem v jeho životě se stává rok 1967, kdy odchází do Gdaňsku a začíná pracovat v loděnicích jako elektrikář. V roce 1969 se oženil s Danutou Golos, se kterou žije dodnes a mají společně osm potomků.

V roce 1970 byly loděnice v celém trojměstí Gdaňsk - Gdyně - Sopoty centrem rozsáhlých a násilných demonstrací, protestovalo se proti vládě, která radikálně zdražila potraviny (v Gdaňsku se traduje, že boj s komunismem začal zdražením vodky a klobás). Wałęsa mezi demonstrujícími nechyběl a poprvé byl zadržen policií. O šest let později byl vyhozen z práce, protože se nadále účastnil demonstrací a pomáhal založit protivládní odborovou organizaci. Tehdy začal spolupracovat s organizací Výbor na ochranu dělníků (KOR), kterou založila skupina polských intelektuálů s cílem pomáhat rodinám dělníků bez práce. Za svoje aktivity byl v letech 1976 až 1980 několikrát uvězněn.

V červenci 1980 vláda opět podražila a situace začala být neúnosná. Loděnice v Gdaňsku se znovu stávají centrem masových demonstrací. Dělníci ovládli loděnice a chtěli pouze jednoho lídra, Wałęsu. Ten se ukázal jako stratég a přizval ke spolupráci všechny loděnice v trojměstí, stávkovat tak začalo více než 20 továren v Gdaňsku, Gdyni a Sopotech. Vedení komunistické strany, ve snaze zabránit dalšímu rozvoji hnutí, přizvalo Wałęsu 31. srpna k jednáním. Výsledkem byla možnost založit nezávislé dělnické odbory, v září tak vzniká odborové hnutí Solidarity, které záhy zastupovalo celou zemi. Předsedou se stal doma i ve světě čím dál více populární Wałęsa. V roce 1981 jede na osobní pozvání Jana Pavla II. do Vatikánu.

Krátké období svobody bylo brutálně ukončeno v prosinci roku 1981 výjimečným stavem. Generál Jaruzelski se snažil dostat zemi pod kontrolu: Solidarity byla zakázána, mnoho Poláků emigrovalo a celá země upadla do hluboké deprese. Wałęsa byl střídavě vězněn a držen pod dohledem

nadcházejících sedm let. V roce 1983 obdržel Nobelovu cenu míru, kterou si však osobně nevyzvedl, neboť se obával, že by nebyl vpuštěn zpět do země.

Ekonomická situace v zemi byla neúnosná a komunistická vládnoucí garnitura věděla, že musí začít situaci řešit. Změny nabraly drastické tempo. Obnovená Solidarita se v čele s Wałęsą zúčastnila jednání u kulatého stolu, která vyvrcholila polosvobodnými volbami. Solidarita vyhrála na celé čáře a společně s tím se zborčil komunismus ve střední Evropě. V roce 1990 se Wałęsa stává prezidentem Polska, těší se nesmírné popularitě jak doma, tak v cizině. Oblibu ovšem začíná jako prezident postupně ztrácet, jeho určité „buranství“, politikaření a nesmiřitelná antikomunistická rétorika začíná voliče unavovat až dráždit.

V roce 1995 v prezidentském klání utrpěl Wałęsa těsnou porážku od Aleksandra Kwaśniewského, lídra polských postkomunistů. Kwaśniewski oslovil voliče ve své vysoce profesionální kampani smířlivým tónem a pozitivním pohledem na budoucnost. Symbol boje proti komunismu utrpěl životní prohru. Ta se zopakovala i v prezidentských volbách 2000. V té době totiž Poláci otřásla informace o údajné Wałęsově spolupráci s tajnou bezpečností v 70. letech, která sice byla vyvrácena, voliči si přesto mysleli své. Walesova politická kariéra tak skončila.

Vzpomínkou na „staré časy“ byla Wałęsova výprava na Ukrajinu v čase pomerančové revoluce v roce 2004. V současné době se Wałęsa věnuje své Nadaci a často cestuje po světových univerzitách a přednáší. Mezinárodní letiště v Gdaňsku se nazývá Walesa Airport – symbol Solidarity a boje s komunismem tak žije dál.

Lech Wałęsa

- zakladatel Nezávislého odborového hnutí Solidarita
- nositel Nobelovy ceny míru z roku 1983